

Öğretmen Adaylarının Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Algıları ile Devamsızlığa Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki (*)

Öznur ATAŞ AKDEMİR (**)

Öz: Bu çalışma, öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile devamsızlığa yönelik tutumları arasındaki ilişkileri belirlemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modeli biçiminde tasarlanan bu çalışmaya, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan 335 öğretmen adayı katılmıştır. Veri toplama araçları olarak Fakülte Yaşamının Niteliği Ölçeği ve Devamsızlık Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise, betimleyici istatistikler, Pearson Çarpım Momentler korelasyon analizi, basit ve çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları; öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile devamsızlığa yönelik tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının fakülte yaşamının niteliğine ilişkin algıları, devamsızlığa yönelik tutumlarını anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçları bağlamında uygulamaya ve araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayları, okul yaşam kalitesi, devamsızlık

The Relationship between Pre-Service Teachers' Perceptions on School Life Quality and Their Attitudes towards Absenteeism

Abstract: The aim of this research is to investigate the relationship between pre-service teachers' perceptions on school life quality and their attitudes towards absenteeism. Correlational survey model is used in this study. The participants of the study are 335 pre-service teachers studying at a state university's faculty of education. Quality of Faculty Life Scale and Absenteeism Attitude Scale are used as data collection instruments. Pearson product-moment correlation analysis, and basic and multiple multiple regression analysis are applied as data analysis procedures. The findings of the study showed that there is a positive and significant relationship between pre-service teachers' perceptions on school life quality and their attitudes towards absenteeism. Besides, pre-service teachers' perceptions on school life quality significantly predict their attitudes towards absenteeism. Practical and theoretical implications are presented in context with the results of the study.

Keywords: Pre-service teachers, quality of school life, absenteeism.

Makale Geliş Tarihi: 13.07.2018

Makale Kabul Tarihi: 24.02.2019

I.Giriş

Okulun birincil rolü, sanıldığı gibi bilgi aktarımı ya da öğrenme becerilerini geliştirmek değil, kişiyi topluma hazırlamaktır (Mok & Flynn, 2002). Öğrencilerin okulda geçirdikleri süre ve okulun onların yaşamını şekillendirmedeki rolü göz önünde

*) Bu çalışma, 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde (Endülüs, 2017) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**) Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi (e-posta: oznuratasakdemir@gmail.com)

bulundurulduğunda okuldaki yaşamın niteliğinin ne kadar önemli olduğu anlaşılabilir. Yaşam kalitesinden hareketle ortaya çıkan okul yaşam kalitesi, 'okulun formal ve informal yönlerinden, sosyal ve görevle ilgili deneyimlerden, otorite figürleri ve akranlarla ilişkilerden etkilenen' bir kavramdır (Gedik & Cömert, 2018, s. 990). Okul yaşam kalitesine ilişkin ilk araştırmaları yapan Epstein ve Mcpartland (1976), bu kavramı açıklarken okuldan memnuniyet, okulun önemine inanma ve öğretmenlere yönelik olumlu tutum ifadelerini vurgular. Okul yaşam kalitesini tanımlamada öğrenci ve öğretmenlerin birbirileri arasındaki etkileşim (Malin & Linnakyla, 2001), öğrencilerin arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle ve ebeveynleriyle ilişkileri (Kim & Kim, 2013), öğrencilere okulda sağlanan destek, yenilikler, karar alma süreçlerine katılım (Johnson & Stevens, 2001) gibi değişkenler de önemlidir. Çokluk-Bökeoğlu ve Yılmaz (2007) ise okul yaşam kalitesini tanımlarken okula ilişkin ve okulla ilgili öğrenci deneyimlerine ve duygularına atıfta bulunur. Sirgy, Grzeskowiak ve Rahtz (2007) üniversite yaşam kalitesini incelediği çalışmasında üniversite yaşam kalitesinin öğrencilerin üniversite yaşamı süresince deneyimledikleri memnuniyet duygusunu ifade ettiğini belirtir. Okul yaşam kalitesinin olumlu ve olumsuz deneyimlerin birleşiminden doğduğu da söylenebilir (Leonard, 2002). Bu tanımlamaların yanı sıra, okul yaşam kalitesi kısaca öğrencilerin okul ortamındaki mutluluğu ve okul yaşamına olan ilgileri biçiminde de tanımlanmıştır (Argon & Kösterelioğlu, 2009).

Okul yaşam kalitesine yönelik araştırmalarda, araştırmanın yapıldığı okul türüne göre lise yaşam kalitesi (Sarı, 2012), fakülte yaşam kalitesi (Argon & Kösterelioğlu, 2009), okul yaşamının niteliği (Çokluk-Bökeoğlu & Yılmaz, 2007) gibi farklı adlandırmalar da kullanılmaktadır. Okul yaşam kalitesinin ilgili araştırmalarda belirlenen boyutları şu şekilde ifade edilmiştir:

- Öğretmen-öğrenci ilişkileri, sosyal bütünleşme, fırsat, başarı, macera (Gedik & Cömert, 2018, s. 991)
- Öğretim elemanlarından memnuniyet, sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet, fakülteden memnuniyet (Çokluk-Bökeoğlu & Yılmaz, 2007, s. 187)
- Okulla tatmin olma, sınıf işlerine bağlılık, öğretmenlere olan tepkiler (Yılmaz, 2005).

Okul yaşam kalitesini belirlemek için daha önce Williams ve Batten (1981) tarafından geliştirilen Okul Yaşam Kalitesi Ölçeğinin alt boyutlarını gözden geçiren Mok ve Flynn (2002) bu ölçek için genel duygular, olumsuz duygular, durum, kimlik, öğretmenler, fırsat, başarı adlarında yedi alt boyut tanımlamıştır.

Okul yaşam kalitesini etkileyen faktörler arasında okuldan memnuniyet, sınıf içi görevlere bağlılık ve öğretmenlere olan tepkiler (Çokluk-Bökeoğlu & Yılmaz, 2007, s. 186), empatik sınıf atmosferi ve arkadaşlara bağlılık (Sarı, 2012), öğretmenler, diğer öğrenciler ve okul yöneticileri (Çiftçi-Arıdağ, Aydın & Aydın, 2018), öğretmenler, okul yöneticileri ve akranlarla ilişkiler, görevlere ilişkin edinilen deneyimler (Epstein & Mcpartland, 1976), akademik başa çıkma, arkadaşlıkların niteliği ve öğrencilerin bağlılık duygusu (Thien & Razak, 2013) sayılmaktadır.

Okul yaşam kalitesinin öğrenciyle ilgili pek çok değişkeni etkilediği de çeşitli araştırmalarda ifade edilmiştir. Okula bağlılık, akademik başarı, özsaygı (Ainley, 1991; Çokluk-Bökeoğlu & Yılmaz, 2007; İnal, 2009), okula yabancılaşma (Ayık & Ataş-Akdemir, 2015), kişilik gelişimi (Alaca, 2011), sosyalleşme (İlmen, 2010), eğitim-öğretim sürecinin çıktıları (Özdemir, 2018), PISA gibi uluslararası nitelikteki başarı ölçütlerinin sonuçları (Demir, Kaya & Metin, 2012) okul yaşam kalitesinden etkilenen kavramlar arasındadır. Ayrıca okul yaşam kalitesinin okula devam üzerinde de olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir (Schofield & Bourke, 1997). Ancak alan yazında okul yaşam kalitesinin okula devam üzerindeki etkisini gösteren yeterli araştırma bulunmamaktadır.

Okullar, temelde ‘öğrenci davranışlarında olumlu değişimler gerçekleştirme’ (Saridede & Arslan, 2017) ve belirli öğretim programları çerçevesinde eğitim-öğretim etkinliklerini yerine getirme amaçlarına yönelik eğitim kurumlarıdır. Okulların bu amaçlarını yerine getirebilmesi için öğrencilerin okul ortamında bulunması ve sürecin etkin birer katılımcısı olarak okula devam etmeleri gerekmektedir. Öğrencinin okul ortamında bulunmaması, bir başka deyişle devamsızlığı, okulların işlevlerini aksatan durumların başında gelmektedir. Devamsızlık, öğretmenler ve okullar açısından kaynak ve zaman israfı, eğitim programının takibinde güçlükler doğurmaktadır (Lalek, 1995; Rumberger, 1997; Weller, 1996).

Mevcut araştırmalarda devamsızlık kavramı pek çok şekilde tanımlanmıştır. Okula veya derse gelmeme, dersleri düzenli olarak takip etmeme (Kearney & Silverman, 1990), herhangi bir yasal mazeret olmaksızın okulda bulunmama (Wisconsin, 2000), hastalık veya kaza gibi meşru nedenler dışında geçerli bir gerekçe olmaksızın okuldan uzaklaşma, okulda bulunmama (Teixeira, 2016), izinsiz olarak eğitim sürecinden uzaklaşma (Mlowosa, Kalimang’asi & Mathias, 2014), geçerli bir mazereti olmaksızın okula gelmeme (Wadesango & Machingambi, 2011) şeklinde tanımlanan devamsızlık kavramı, nedenleri ve olası sonuçları açısından çeşitli araştırmalarda ele alınmıştır.

Devamsızlığın nedenlerine değinen araştırmalar genellikle iç ve dış faktörleri sıralamaktadır. Kube ve Ratigan (1992), devamsızlığın hastalık gibi nedenlerin ötesinde hava koşulları, tatiller ve arkadaş grubu baskısı gibi gerekçelerinin de olduğunu vurgular. Eğitim fakültesi öğrencilerinin devamsızlık nedenlerine yönelik araştırmalarında Saridede ve Arslan (2017), konuyla ilgili çalışmaların detaylı bir incelemesini yapmış ve devamsızlığın öğretmenden, aileden, okul yönetiminden, öğrencinin kendisinden, cinsiyetten ve çevreden kaynaklanabileceğini ifade etmişlerdir. Bütün bu araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda devamsızlığın iç ve dış faktörlerden kaynaklandığı, bir veya daha fazla gerekçenin bir araya gelmesiyle oluştuğu ifade edilebilir.

Okuldan kısa veya uzun süreli olarak ayrı kalan her öğrencinin akademik başarısının bu durumdan etkileneceği kuşkusuzdur. Devamsızlığın olası sonuçlarını irdeleyen pek çok çalışma öğrencinin eğitim ortamından uzak kalmasının hem öğrencinin hem de okulun akademik başarı düzeyini olumsuz yönde etkilediğini saptamıştır (Barker & Jansen, 2000; Buscha & Conte, 2014; Musa, 2014; Thornton, Darmody & McCoy, 2013). Roby (2004), okula devamın akademik başarı üzerindeki olumlu etkisinin

sanılandan çok daha fazla olduğunu ve devamsızlığın olumsuz etkisinin de bu ölçüde fazla olduğunu ifade eder. Türkiye'nin ve başka ülkelerin PISA ve TIMSS sonuçlarını karşılaştırmalı olarak ele aldığı araştırmasında Özkan (2018), devamsızlık oranıyla akademik başarı arasında yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu; devamsızlık oranı yükseldikçe özellikle fen ve matematik alanlarında akademik başarının düştüğünü belirlemiştir. Devamsızlığın diğer olası sonuçları okul terki (Lotz & Lee, 1999; Özkanal & Arıkan, 2011); suç oranının artması, alkol, kumar ve uyuşturucu bağımlılığına yönelim (Suhid, Aroff & Kamal, 2012) ve sosyal yaşama uyum sorunları (Saridede & Arslan, 2017) olarak gösterilebilir.

Devamsızlığın nedenlerini, sonuçlarını ve çözüm önerilerini saptamaya odaklanan çalışmalar farklı düzeylerdeki eğitim kurumlarında gerçekleştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin devamsızlık eğilimlerini inceleyen çalışmalar ise genellikle akademik başarı (Saridede & Arslan, 2017), okul ortamı (Wadesango & Machingambi, 2011) ve öğretmen veya eğitim programının nitelikleri (Desalegn, Berhan & Berhan, 2014) odaklı olarak yürütülmüştür. Bu araştırmalarda üniversite öğrencilerinin devamsızlık eğilimleri, devamsızlığın gerekçeleri ve devamsızlığı önlemeye yönelik öneriler belirlenmiştir.

Öğrencinin okula devam etmesini etkileyen önemli faktörlerden biri olan okul yaşam kalitesinin devamsızlıkla ilişkisini inceleyen yeterli sayıda çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle; bu çalışmada öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile devamsızlığa yönelik tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile devamsızlığa yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları, devamsızlığa yönelik tutumlarını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

II. Yöntem

A. Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile okula devama yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

B. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan 335 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 188'i (% 56,1) kız, 147'si (% 43,9) erkektir. Bölüm açısından bakıldığında, öğretmen adaylarının 36'sı (% 10,7) Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri Eğitimi bölümünde, 47'si (% 14) Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde, 25'i (% 7,5) İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümünde, 40'ı (% 11,9) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde, 53'ü (% 15,8) Sınıf Öğretmenliği Bölümünde, 77'si (% 23) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde ve 57'si (% 17) Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğrenim görmektedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının 207'si (% 61,8) birinci

sınıfta, 42'si (% 12,5) ikinci sınıfta, 37'si (% 11) üçüncü sınıfta ve 49'u (% 14,6) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

C. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak, öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algılarını belirlemek için *Fakülte Yaşamının Niteliği Ölçeği* ve öğretmen adaylarının okula devama yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen *Devamsızlık Tutumu Ölçeği* kullanılmıştır.

D. Okul Yaşamının Niteliği Ölçeği

Öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesi düzeylerini belirlemek için Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu (2006) tarafından geliştirilen 37 maddelik *Fakülte Yaşamının Niteliği Ölçeği* kullanılmıştır. Ölçek, beşli likert tipinde geliştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ölçek sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet, öğretim elemanlarından memnuniyet ve fakülteden memnuniyet olmak üzere üç alt boyut içermektedir. Fakülte yaşamının niteliği ölçeğinin bütününe ilişkin cronbach alpha güvenilirlik katsayısı Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu (2006) tarafından $\alpha=.87$ olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için ölçeğe yeniden güvenilirlik analizi yapılmış ve ölçeğin tamamı için cronbach alpha güvenilirlik katsayısı $\alpha=.86$ olarak hesaplanmıştır.

E. Devamsızlık Tutumu Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin devamsızlığa yönelik tutumlarını belirlemek için Usta, Uğurlu ve Şimşek (2016) tarafından geliştirilen 19 maddelik beşli likert tipinde *Devamsızlık Tutumu Ölçeği* kullanılmıştır. Ölçek, gereklilik, zorunluluk ve sorumluluk olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Usta, Uğurlu ve Şimşek (2016) tarafından hesaplanan ölçeğin tamamına ait cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Bu çalışma için yeniden hesaplanan cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

F. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde; aritmetik ortalama, yüzde, frekans, standart sapma, korelasyon analizi, basit ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Değişkenler arasındaki korelasyon ve regresyon analizleri yapılmadan önce kayıp veri analizi, uç değerler analizi yapılmış, normallik, doğrusallık ve çoklu bağlantı problemi incelenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiğini test etmek amacıyla ve basıklık ve çarpıklık değerlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada fakülte yaşamının niteliğine ait (toplam puan) çarpıklık katsayısı -0.33, basıklık katsayısı 0.40; fakülteden memnuniyet alt boyutunun çarpıklık katsayısı -0.41, basıklık katsayısı 0.38; öğretim elemanlarından memnuniyet alt boyutunun çarpıklık katsayısı -0.21, basıklık katsayısı 0.20; sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet alt boyutunun çarpıklık katsayısı -0.28, basıklık katsayısı 0.56 olarak hesaplanmıştır. Devamsızlık tutumuna (toplam puan) ilişkin çarpıklık katsayısı -0.48, basıklık katsayısı 0.38; gereklilik alt boyutunun

çarpıklık katsayısı -0.66, basıklık katsayısı 0.14; sorumluluk alt boyutunun çarpıklık katsayısı -0.57, basıklık katsayısı -0.13 ve zorunluluk alt boyutunun çarpıklık katsayısı 0.02, basıklık katsayısı -0.40 olarak saptanmıştır. Bu değerler normallik sayıltılarını karşılamaktadır. Değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olup olmadığını incelemek üzere bağımsız ve bağımlı değişkenler arasında ikili korelasyonlar incelenmiş, ilişkilerin çoklu bağlantı problemi oluşturacak kadar yüksek değerde olmadığı tespit edilmiştir.

III. Bulgular

Araştırmanın değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikler ve değişkenler arasındaki ilişkiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ortalama ve Standart Sapma Değerleri ile Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	$\bar{x}$	Ss	1	1a	1b	1c	2	2a	2b	2c
1.Fakülte Yaşamının Niteliği	2.85	.51	-							
1a. Fakülteden Mem.	2.77	.54	.86**	-						
1b. Öğretim Elemanlarından Mem.	2.88	.62	.90**	.63**	-					
1c.Sınıf Ort. ve Öğr. İliş. Mem.	2.95	.65	.72**	.48**	.55**	-				
2.Devamsızlık Tutumu	3.33	.75	.30**	.27**	.27**	.21**	-			
2a.Gereklilik	3.65	.89	.24**	.20**	.21**	.20**	.82**	-		
2b.Sorumluluk	3.45	.98	.25**	.23**	.22**	.17**	.87**	.64**	-	
2c.Zorunluluk	2.87	.93	.22**	.20**	.20**	.12*	.69**	.33**	.36**	-

** p < .01; * p < .05

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubundaki öğretmen adaylarının algılarına göre, fakülte yaşamının niteliği ve devamsızlığa yönelik tutuma ilişkin dağılımlar incelendiğinde, fakülte yaşamının niteliği boyutları açısından en yüksek ortalama sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet boyutunda ($\bar{x}$ = 2.95) olurken, en düşük ortalamanın fakülteden memnuniyet boyutunda ($\bar{x}$ = 2.77) olduğu görülmektedir. Devamsızlığa yönelik tutum düzeylerine ilişkin dağılımlara bakıldığında ise, en yüksek ortalamanın gereklilik boyutunda ($\bar{x}$ = 3.65), en düşük ortalamanın ise zorunluluk boyutunda ($\bar{x}$ = 2.87) olduğu görülmektedir.

Değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde, fakülte yaşamının niteliği ile devamsızlığa yönelik tutum arasında (r = .30, p <.01) pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca, fakülte yaşamının niteliği tüm alt boyutlarının, devamsızlığa yönelik tutumun alt boyutları ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler içinde olduğu görülmektedir. Fakülte yaşamının niteliği ile devamsızlığa yönelik tutumun alt boyutları arasındaki en güçlü ilişkiler; fakülteden memnuniyet ile sorumluluk (r = .23, p < .01), öğretim elemanlarından memnuniyet ile sorumluluk (r = .22, p < .01) ve öğretim elemanlarından memnuniyet ile gereklilik (r = .21, p < .01) arasında gerçekleşmiştir.

Fakülte yaşamının niteliği alt boyutlarının, devamsızlığa yönelik tutumun gereklilik alt boyutunu yordamasına ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Fakülte Yaşamının Niteliği Alt Boyutlarının, Devamsızlığa Yönelik Tutumun Gereklilik Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p
Sabit	2.41	.28		8.75	.00
Fak. Mem.	.15	.12	.09	1.32	.19
Öğrt. Elm. Mem.	.14	.10	.10	1.37	.17
Sınıf Ort. ve Öğr. İşk. Mem.	.14	.09	.10	1.52	.13

R=0.25 R²=0.06 F=7.062 p=0.00

Tablo 2’ye göre; öğretim elemanlarından memnuniyet, fakülteden memnuniyet ve sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet ile gereklilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (R=0.25, R²=0.06, F=7.062 p<.05). Fakülteden memnuniyet ($\beta = .09, p > .05$), öğretim elemanlarından memnuniyet ($\beta = .10, p > .05$) ve sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet ($\beta = .10, p > .05$) değişkenlerinin gerekliliği yordama gücü istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ve bu üç değişken birlikte gereklilik toplam varyansının yaklaşık % 6’sını açıklamaktadır.

Fakülte yaşamının niteliği alt boyutlarının, devamsızlığa yönelik tutumun sorumluluk alt boyutunu yordamasına ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Fakülte Yaşamının Niteliği Alt Boyutlarının, Devamsızlığa Yönelik Tutumun Sorumluluk Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p
Sabit	2.04	.31		6.69	.00
Fak. Mem.	.27	.13	.15	2.09	.03
Öğrt. Elm. Mem.	.16	.12	.10	1.34	.18
Sınıf Ort. ve Öğr. İşk. Mem.	.08	.10	.05	0.77	.44

R=0.25 R²=0.06 F=7.567 p=0.00

Tablo 3’e göre; öğretim elemanlarından memnuniyet, fakülteden memnuniyet ve sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet ile sorumluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (R=0.25, R²=0.06, F=7.567, p<.05). Öğretim elemanlarından memnuniyet ($\beta = .10, p > .05$) ve sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet ($\beta = .05, p > .05$) değişkenlerinin sorumluluğu yordama gücü istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Fakülteden memnuniyet ($\beta = .15, p < .05$) değişkeninin sorumluluğu anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir.

Fakülte yaşamının niteliği alt boyutlarının, devamsızlığa yönelik tutumun zorunluluk alt boyutunu yordamasına ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Fakülte Yaşamının Niteliği Alt Boyutlarının, Devamsızlığa Yönelik Tutumun Zorunluluk Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p
Sabit	1.77	.29		6.05	.00
Fak. Mem.	.21	.12	.12	1.70	.09
Öğrt. Elm. Mem.	.20	.11	.13	1.79	.07
Sınıf Ort. ve Öğr. İşk. Mem.	-.02	.10	.01	-0.16	.88

R=0.22 R²=0.05 F=5.761 p=0.00

Tablo 4'e göre; öğretim elemanlarından memnuniyet, fakülteden memnuniyet ve sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet ile gereklilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (R=0.22, R²=0.05, F=5.761, p<.05). Fakülteden memnuniyet ($\beta = .12$, p>.05), öğretim elemanlarından memnuniyet ($\beta = .13$, p>.05) ve sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet ($\beta = .01$, p>.05) değişkenlerinin gerekliliği yordama gücü istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ve bu üç değişken birlikte gereklilik toplam varyansının yaklaşık % 5'ini açıklamaktadır.

Fakülte yaşamının niteliğinin, devamsızlığa yönelik tutumu yordamasına ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Fakülte Yaşamının Niteliğinin Öğretmen Adaylarının Devamsızlığa Yönelik Tutumlarını Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p
Sabit	2.08	0.22	-	9.28	0.00
Fakülte Yaşamının Niteliği	0.44	0.08	0.30	5.70	0.00

R=0.30 R²=0.09 F=32.54 P=0.000

Tablo 5'e göre öğretmen adaylarının algılarına göre fakülte yaşamının niteliği ile devamsızlığa yönelik tutum arasında (R=0.30, R²=0.09, F=32.54, p<0.01) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Fakülte yaşamının niteliğinin öğretmen adaylarının devamsızlığa yönelik tutumlarını yordama gücü istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ve fakülte yaşamının niteliğinin öğretmen adaylarının devamsızlığa yönelik tutumlarına ilişkin toplam varyansın % 9'unu açıklamaktadır.

IV. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile devamsızlığa yönelik tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile devamsızlığa yönelik tutumları arasında ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları, devamsızlığa yönelik tutumlarını yordamaktadır.

Araştırmanın amacına yönelik bulgular incelendiğinde, fakülte yaşamının niteliğinin alt boyutlarının, öğretmen adaylarının devamsızlığa yönelik tutumlarının tüm boyutları ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmektedir. Ayrıca, fakülte yaşamının niteliği, öğretmen adaylarının devamsızlığa yönelik tutumlarını yordamaktadır. Başka bir ifadeyle, öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algı düzeyleri arttıkça, devamsızlığa yönelik tutumları da artmaktadır. Okul yaşamından memnun olmayan ve okulda mutlu olmayan öğrenciler devamsızlık yapmaya daha meyilli olacaktırlar. Ayrıca bu bulgu, öğrencilerin devamsızlık yapmalarında okul yaşam kalitesiyle ilgili olan öğretmen, sınıf ortamı, sınıf arkadaşları ve okulun yapısı gibi faktörlerin de düşük düzeyde etkili olduğunu göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde, farklı kademelerdeki okullarda yapılan çalışmaların sonuçlarının bu bulgularla örtüştüğü görülmektedir. Öğrenci devamsızlığında okulla ilgili faktörlerin etkili olduğunu ortaya koyan Desalegn, Berhan ve Berhan (2014); Öztekin (2013); Sarıdede ve Arslan (2017); Suhid, Aroff ve Kamal (2012); Şahin, Arseven ve Kılıç (2016); Wadesango ve Machingambi (2011)'nin araştırma sonuçları bu bulguları desteklemektedir.

Desalegn, Berhan ve Berhan (2014) Etiyopya Hawassa Üniversitesinde öğrenim gören tıp ve sağlık bilimleri öğrencilerinin devamsızlık sebeplerini araştırdıkları çalışmalarında, öğrenci alışkanlıklarının ve öğretmen performansının devamsızlık üzerinde etkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öztekin (2013) lise öğrencilerinde devamsızlık sebeplerini incelediği tez çalışmasında, okula yönelik olumsuz duyguların, öğrencilerin devamsızlık yapma davranışının bir sebebi olmakla birlikte farklı sebeplerin (sağlık, aile, vb.) de etkili olduğunu saptamıştır. Sarıdede ve Arslan (2017) eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin devamsızlık nedenlerini araştırdıkları nitel çalışmalarında, öğrenci devamsızlığının öğrenciden, ders içeriği ve ders sorumlusundan, okul ve çevresinden kaynaklanan sebepleri olduğunu saptamışlardır. Suhid, Aroff ve Kamal (2012) akranlara göre öğrenci devamsızlığına sebep olan faktörleri araştırmışlardır. Malezya'da 100 öğrenciyle yaptıkları çalışmada, okulla ilgili faktörlerin devamsızlığa sebep olduğunu ancak sosyal medya ve ailelerin öğrencilerin devamsızlıkları üzerinde daha fazla etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şahin, Arseven ve Kılıç (2016) okul müdürleriyle yaptıkları öğrenci devamsızlığı ve okul terkine ilişkin nitel çalışmalarında, bu değişkenlere yol açan sebeplerin aileden, yönetici ve öğretmen davranışlarından, okul ortamından, öğrenciden ve çevresel sebeplerden kaynaklandığını ortaya çıkarmışlardır. Wadesango ve Machingambi (2011) Güney Afrika'daki üç üniversite üzerinde yaptıkları karma yöntem araştırmalarında, üniversite öğrencilerinin devamsızlık yapma sebeplerini; dersin konusuna olan ilgisizlik, öğretim elemanlarının yetersiz öğretim stratejileri, elverişsiz öğrenme ortamı ve öğretim elemanlarıyla zayıf ilişkiler olarak belirtmişlerdir. Yapılan bu çalışmalar, öğrenci devamsızlığı üzerinde okulla ilgili faktörlerin etkili olduğunu göstermiştir.

Okula devamsızlık ile ilgili yapılan bazı çalışmalar okulla ilgili faktörlerin dışında farklı sebeplerin devamsızlığa yol açtığı sonucuna ulaşmışlardır. Çiçek-Sağlam ve Dönmez (2016) meslek liselerinde yaptıkları nitel araştırmalarında, okul devamsızlığının en önemli sebebinin eğitim sisteminden kaynaklandığını ve bu sorunun çözümü için müfredat programlarının ve okul yönetmeliğinin yeniden düzenlenmesi gerektiğini

saptamışlardır. Haberli ve Güvenç (2012) Hatay ilinde ortaokul öğrencilerinin devamsızlık sebeplerini inceledikleri nicel çalışmalarında, öğrencilerin devamsızlıklarının daha çok ailevi sebeplerden kaynaklandığını, daha sonra öğretmen ve yöneticilerden kaynaklandığını ve kız öğrencilerin devamsızlık yapmalarında ailelerinin önemli payı olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Longhurst (1999) üniversitelerde öğrenci devamsızlığını incelediği çalışmasında, devamsızlık düzeyleriyle ilişkili en önemli faktörün öğrencilerin eğitime bağlılık düzeyi olabileceğini vurgulamıştır. Marburger (2001) öğrencilerin devamsızlıkları ile sınav performansları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, derslerde çok fazla devamsızlık yapan öğrencilerin devam eden öğrencilere kıyasla sınavlarda daha başarısız oldukları sonucuna ulaşmıştır. Uğurlu, Usta ve Şimşek (2015) yükseköğretimde devamsızlığın sebeplerini araştırdıkları nitel çalışmalarında, öğrencilerin devamsızlığı öğrencinin tercihi olarak algıladıkları ve kaldırılması gerektiğini ifade ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının devamsızlığa yönelik tutumunda okul yaşam kalitesine ilişkin algılarının etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalar, öğrenci devamsızlığının birçok değişkenle ilişkili olduğunu ve bu değişkenlerin öğrenci devamsızlığı üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın bulgularına dayanarak şu önerilerde bulunulabilir: Öğretim elemanları derslerde farklı stratejiler kullanarak dersi eğlenceli hale getirip öğrencilerin ilgilerini çekebilir. Üniversitelerde çeşitli sosyal etkinlikler yapılabilir ve bu etkinliklerin sayısı artırılabilir. Araştırmacıların, okula devamsızlık ile öğrenci tükenmişliği, sosyal etkinliklere katılım, okul başarısı v.b. arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar yapması önerilebilir.

Kaynaklar

- Ainley, J. (1991). Is There Any Mathematics in Measurement?, in D. Pimm & E. Love (Eds), *Teaching and Learning School Mathematics*, Hodder and Stoughton, 69-76.
- Alaca, F. (2011). *The Relationship Between Perceptions of Quality of School Life and Sense of School Belonging Among Bilingual and Monolingual Students*. (Unpublished Master Thesis). Adana: Educational Sciences Department, Cukurova University.
- Argon, T. ve Kösterelioğlu, M. A. (2009). “Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Yaşam Kalitesi ve Fakülte Kültürüne İlişkin Algıları”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 43-61.
- Ayık, A., & Ataş-Akdemir, Ö. (2015). “Öğretmen Adaylarının Okul Yaşam Kalitesi ve Okula Yabancılaşma Algıları Arasındaki İlişki”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21 (4), 429-452.
- Barker, D., & Jansen, J. (2000). “Using Groups To Reduce Elementary School Absenteeism”. *Social Work in Education*, 22, 46-53.

- Buscha, F., & Conte, A. (2014). "The Impact of Truancy on Educational Attainment During Compulsory Schooling: A Bivariate Ordered Probit Estimator With Mixed Effects". *The Manchester School*, 82(1), 103-127.
- Çiftçi Arıdağ, N., Aydın, M. ve Aydın, R. (2018). "Undergraduate Students' Satisfaction Levels on the Quality of Faculty Life". *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 73, 1-18.
- Çiçek Sağlam, A. ve Dönmez, N. (2016). "Meslek Liselerinde Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri Ve Olası Çözüm Yollarına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri". *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Çokluk-Bökeoğlu, Ö. ve Yılmaz, K. (2007). "Üniversite Öğrencilerinin Fakülte Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 179-204.
- Demir, Ö., Kaya, H. İ. ve Metin, M. (2012). "Lise Öğrencilerinde Okul Kültürünün Bir Ögesi Olarak Okul Yaşam Kalitesi Algısının İncelenmesi". *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(4), 9-28.
- Desalegn, A. A., Berhan, A., & Berhan, Y. (2014). "Absenteeism Among Medical and Health Science Undergraduate Students at Hawassa University", Ethiopia. *BMC Medical Education*, 14(1), 81.
- Epstein, J. L., & McPartland, J. M. (1976). "The Concept and Measurement of the Quality of School Life". *American Educational Research Journal*, 13(1), 15-30.
- Gedik, A. ve Cömert, M. (2018). "Ortaöğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 989-1006.
- Haberli, M. ve Güvenç, M. F. (2012). "Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkeni Bağlamında Devamsızlık Nedenleri". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 149-166.
- İlmen, E. (2010). *Okul Grubunun Okul Yaşam Kalitesi ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnal, U. (2009). *Adana İl Sınırları İçerisindeki Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Bulunan Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesi Algılarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Johnson, B., & Stevens, B. J. (2001). "Exploratory and Confirmatory Factor Analysis of the School Level Environment Questionnaire (SLEQ)". *Learning Environments Research*, 4, 325-344.
- Kearney, C. A., & Silverman, W. K. (1990). "A Preliminary Analysis of a Functional Model of Assessment and Treatment for School Refusal Behavior". *Behavior Modification*, 14(3), 340-366.

- Kim, D. H., & Kim, J. H. (2013). "Social Relations And School Life Satisfaction in South Korea". *Social Indicators Research*, 112, 105–127.
- Kube, B. A., & Ratigan, G. (1992). "Does Your School Have a Clue?: Putting The Attendance Policy to the Test". *The Clearing House*, 65(6), 348-350.
- Lalek, A. (1995). "Quality Progress-Fifth Quality in Education Listing". *Quality progress*, 28, 27–77.
- Leonard, C. A. R. (2002). "*Quality of school Life and Attendance in Primary Schools* (Unpublished Doctoral Dissertation)". University of Newcastle, Australia.
- Longhurst, R. J. (1999). "Why aren't They Here? Student Absenteism in a Further Education College". *Journal of Further and Higher Education*, 23(1), 61-80.
- Lotz, R. O. Y., & Lee, L. (1999). "Sociability, School Experience, and Delinquency". *Youth & Society*, 31(2), 199-223.
- Malin, A., & Linnakylä, P. (2001). "Multilevel Modelling in Repeated Measures of the Quality of Finnish School Life". *Scandinavian Journal of Educational Research*, 45(2), 145-166.
- Marburger, D. R. (2001). "Absenteeism and Undergraduate Exam Performance". *The Journal of Economic Education*, 32(2), 99-109.
- Mlowosa, T. P., Kalimang'asi, N., & Mathias, B. D. (2014). "The Impacts of Truancy in Academic Performance Among Secondary School Students: A Case Study of Kigamboni Ward in Temeke Municipality". *International Journal of Scientific and Research Publications*, 4(11), 1-5.
- Mok, M., & Flynn, M. (2002). "Determinants of Students' Quality of School Life: A Path Model". *Learning Environments Research*, 5(3), 275-300
- Musa, T. M. (2014). "Absenteeism and Truancy on Academic Performance of Secondary School Students in Ogun State, Nigeria". *Journal of Education and Practice*, 5(22), 81-87.
- Özdemir, N. (2018). "The Relationship Between Hidden Curriculum Perception and University Life Quality in Sports Education". *Universal Journal of Educational Research*, 6(4), 742-750.
- Özkan, U. B. (2018). "Devamsızlık ve Akademik Başarı: Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye Arasında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme". *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 32 (2), 53-70.
- Özkanal, Ü. ve Arıkan, N. (2011). "The Relation Between Success and Absenteeism at Esogu English Preparatory School". *Journal of Language Teaching and Research*, 2(1), 68.
- Roby, D. E. (2004). "Research on School Attendance and Student Achievement: A Study of Ohio Schools". *Educational Research Quarterly*, 28(1), 3-16.

- Rumberger, R. W. (1997). "High School Dropouts: A Review of Issues and Evidence". *Review of Educational Research*, 23, 24-42.
- Sarı, M. (2012). "Empatik Sınıf Atmosferi ve Arkadaşlara Bağlılık Düzeyinin Lise Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine Etkisi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 95-119.
- Schofield, N. J., & Bourke, S. F. (1997). "Absenteeism, Student Quality of School Life and Teacher Stress in Primary School". In *EARLI Conference*. Athens.
- Sarıdede, U. ve Arslan, Y. (2017). "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 341-351.
- Sirgy, M. J., Grzeskowiak, S. & Rahtz, D. (2007). "Quality of College Life (QCL) of Students: Developing and Validating a Measure of Well-Being". *Social Indicators Research*, 80, 343-360.
- Suhid, A., Aroff, A. R. M., & Kamal, N. (2012). "Factors Causing Student Absenteeism According To Peers". *International Journal of Arts and Commerce*, 1(4), 342-350.
- Şahin, S., Arseven, Z., & Kılıç, A. (2016). "Causes of Student Absenteeism and School Dropouts". *International Journal of Instruction*, 9(1), 195-210.
- Teixeira, A. A. (2016). "The impact of Class Absenteeism on Undergraduates' Academic Performance: Evidence From an Elite Economics School in Portugal". *Innovations in Education and Teaching International*, 53(2), 230-242.
- Thien, L. M., & Razak, N. A. (2013). "Academic Coping, Friendship Quality, and Student Engagement Associated With Student Quality of School Life: A Partial Least Square Analysis". *Social Indicators Research*, 112, 679-708.
- Thornton, M., Darmody, M., & McCoy, S. (2013). "Persistent Absenteeism Among Irish Primary School Pupils". *Educational Review*, 65(4), 488-501.
- Uğurlu, C.T., Usta, H. G. ve Şimşek, A. S. (2015). "Yükseköğretimde Devamsızlık Olgusu ve Nedenlerine İlişkin Öğretim Üyeleri Ve Üniversite Öğrencilerinin Görüşleri". *Turkish Studies*, 10 (3), 1009-1030.
- Usta, H. G., Uğurlu, C. T. ve Şimşek, A. S. (2016). "Devamsızlık Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 504-515.
- Wadesango, N., & Machingambi, S. (2011). "Causes and Structural Effects of Student Absenteeism: A Case Study of Three South African Universities". *Journal of Social Sciences*, 26(2), 89-97.
- Weller D. L. (1996). "The Next Generation of School Reform". *Quality Progress*, 29, 65-70.
- Williams, T., & Batten, M. (1981). *The quality of school life*. Melbourne, Australia: Australian Council for Educational Research.

- Yılmaz, K. (2005). "İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 1-13.
- Yılmaz, K., & Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2006). "Fakülte Yaşamının Niteliği Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 201-210.